

Prof. dr Duško Bjelica
Doc. dr Dragan Krivokapić

TEORIJA TJELESNOG VJEŽBANJA I SPORTA

*Prof. dr Duško Bjelica
Dr Dragan Krivokapić*

Teorijske osnove fizičke kulture

STANDARDI I NORME U FIZIČKOJ KULTURI

prof. dr Duško Bjelica
doc. dr Bojan Mašanović

- **Značaj** norme za društvo je **determinantan**
- **Differentia specifica** u odnosu na životinjska društva
- **Samo ljudsko društvo** živi po normama

- Norma **nije samo pravilo**
- **Određena pravila** zasnovana na instiktima postoje i u životinjskom društvu

- **U osnovi norme stoje vrijednosti**
- koje su u određenom vremenu i u određenom društvu opšte prihvaćene.

RESPECT

ETHICS

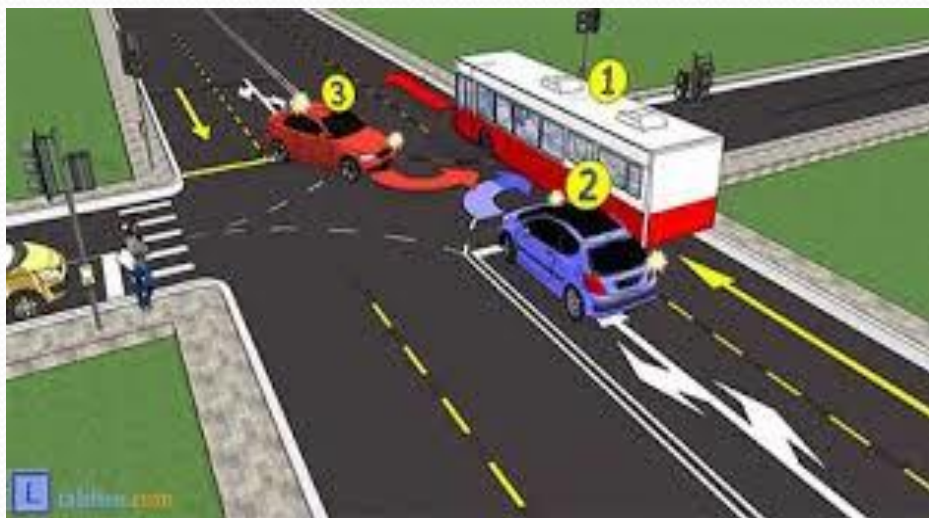
HONESTY

INTEGRITY

- „norma”, kaže Gams, ima više značenja
- **latinska riječ** „norma“
- u početku označavala **tesarev uglomjer**
 - kasnije mjerilo
 - još kasnije pravilo
 - **u današnjim jezicima** označava određenu
 - Mjeru
 - Pravilo
 - zatim određen prosjek stanja stvari
 - činjenicu

- **istorijski tokovi** razvoja **usloveli** su poseban sistem normi:
- **opšte norme** - regulišu društvene odnose i
- **specifične norme** - svojstvene samo fizičkoj kulturi
- Sama riječ „norma” u najopštijem smislu znači pravilo, propis, mjerilo, načelo rada, ugledni primjer i sl.

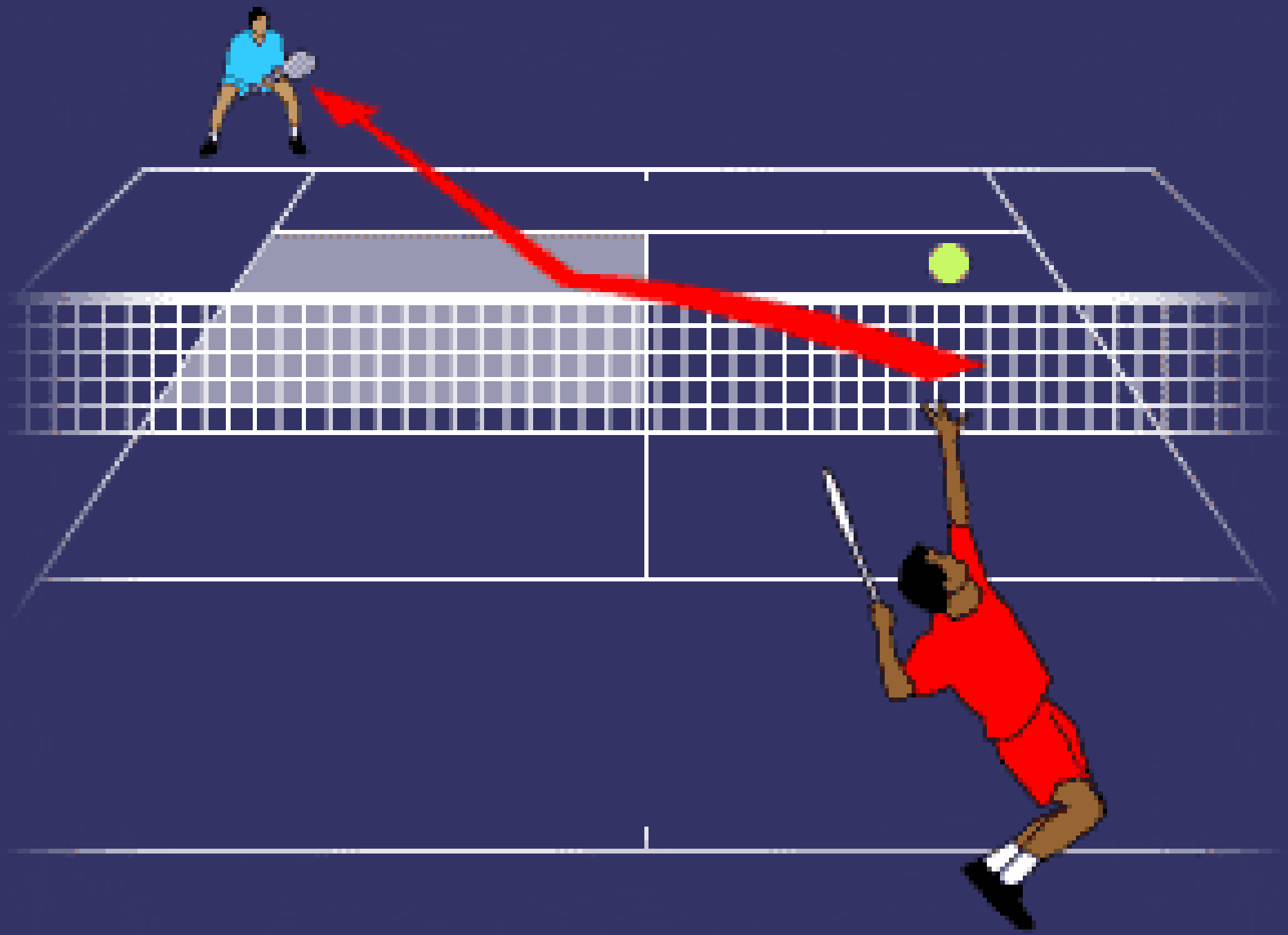
- U drugu vrstu spadaju:

- **norme upravljanja određenim procesima** u fizičkoj kulturi,
- **sistem normi za ocjenu** fizičke ili sportsko-tehničke pripremljenosti,
- **norme sportskih dostignuća** i sportsko-kvalifikacione norme,
- **norme sportske etike i ponašanja** (posebno u međunarodnim kontaktima),
- **norme za izradu i korišćenje** sportskog **inventara** i rekvizita.

- Norme **nijesu** apsolutne i **nepromjenljive**
- **Vrijednostima dominira faktor unutrašnje pobude, dobrovoljnog opredjeljenja, želje i slično...**
- **Norma ističe obaveznost**, primjenu sankcija u slučaju kada se one ne poštuju

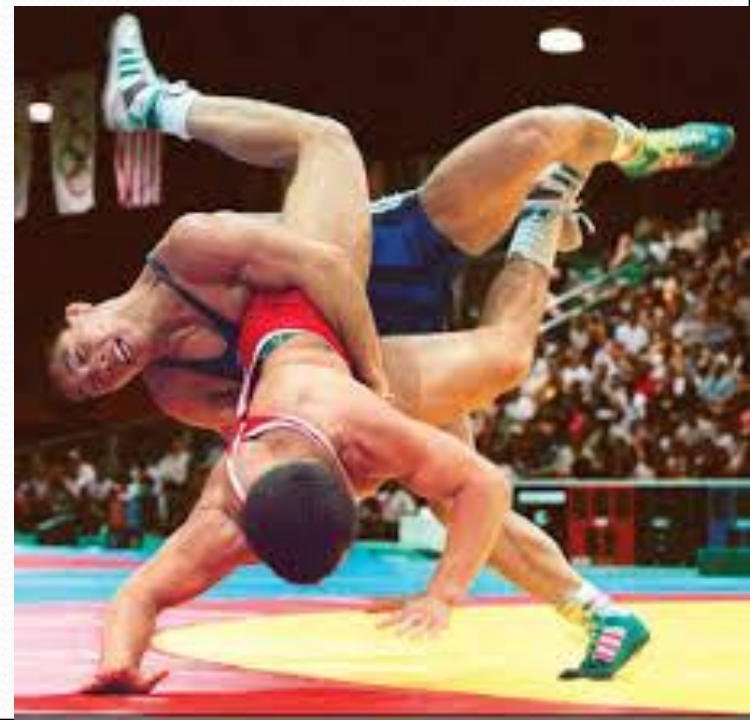
- **vrijednosti** **sadrže** **opštu** **i** **suštinsku** **orijentaciju,**
- **Norme se konkretizuju u** **vrijednosne** **zahtjeve,** **kako bi se i ponašanje** **čovjeka uskladilo** sa konkretnim uslovima, u konkretnim situacijama i stvarnosti.

- Za sve društvene djelatnosti pa i sportske, **nezaobilazna je analiza sportskih pravila.**
- **Karakteristika sportskih aktivnosti** je izuzetna **naglašenost u postizanju rezultata**
- postavlja **dilemu** formiranja pravila

- **Osnovu etiologije pravila treba tražiti u takmičarskom karakteru** sportske aktivnosti, zbog koje je potrebna „druga strana”.
- **Postojanje „druge strane”** u sportskoj aktivnosti **traži instrumente uređivanja odnosa sa tom "drugom stranom"**.

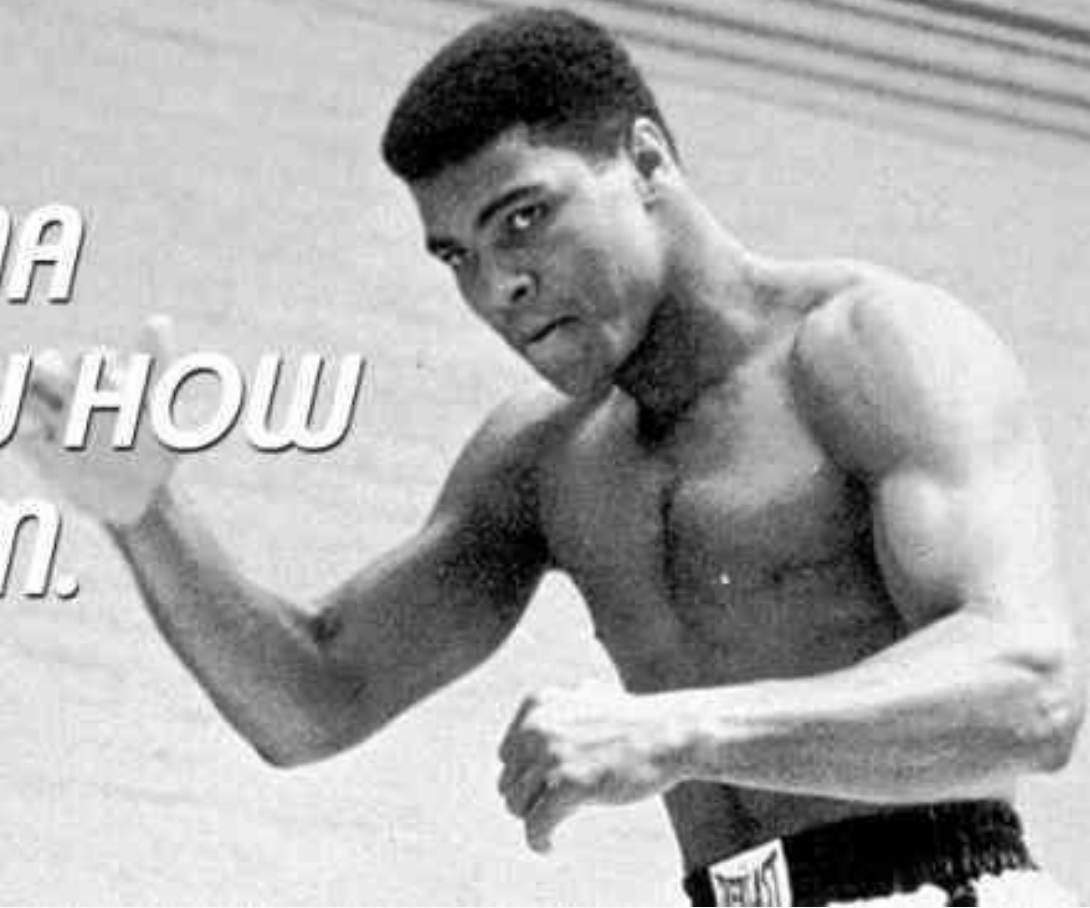

- **Druga starana** može biti **sadržana u istom subjektu**
- Kad je u pitanju **takmičenje sa samim sobom.**
- Takva nadmetanja iziskuju takođe neku vrstu pravila

*I AM GONNA
SHOW YOU HOW
GREAT I AM.*

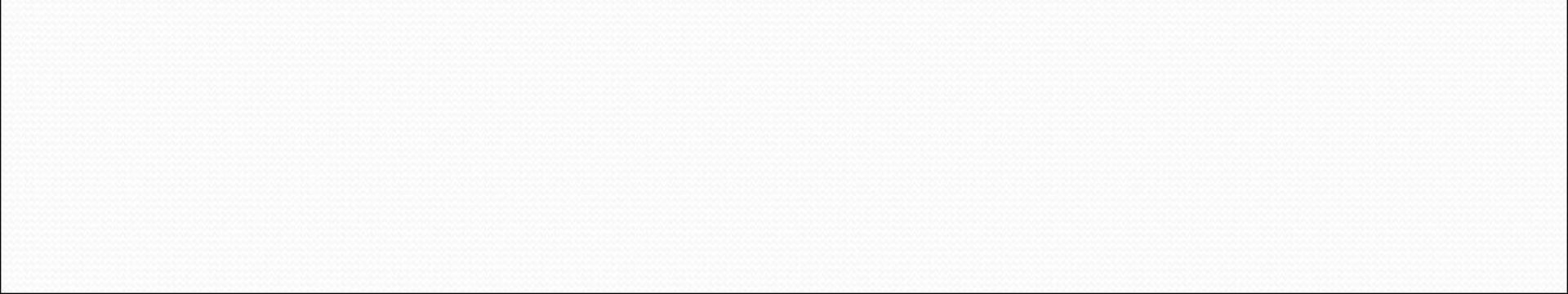
MUHAMMAD ALI

"I am the greatest!"

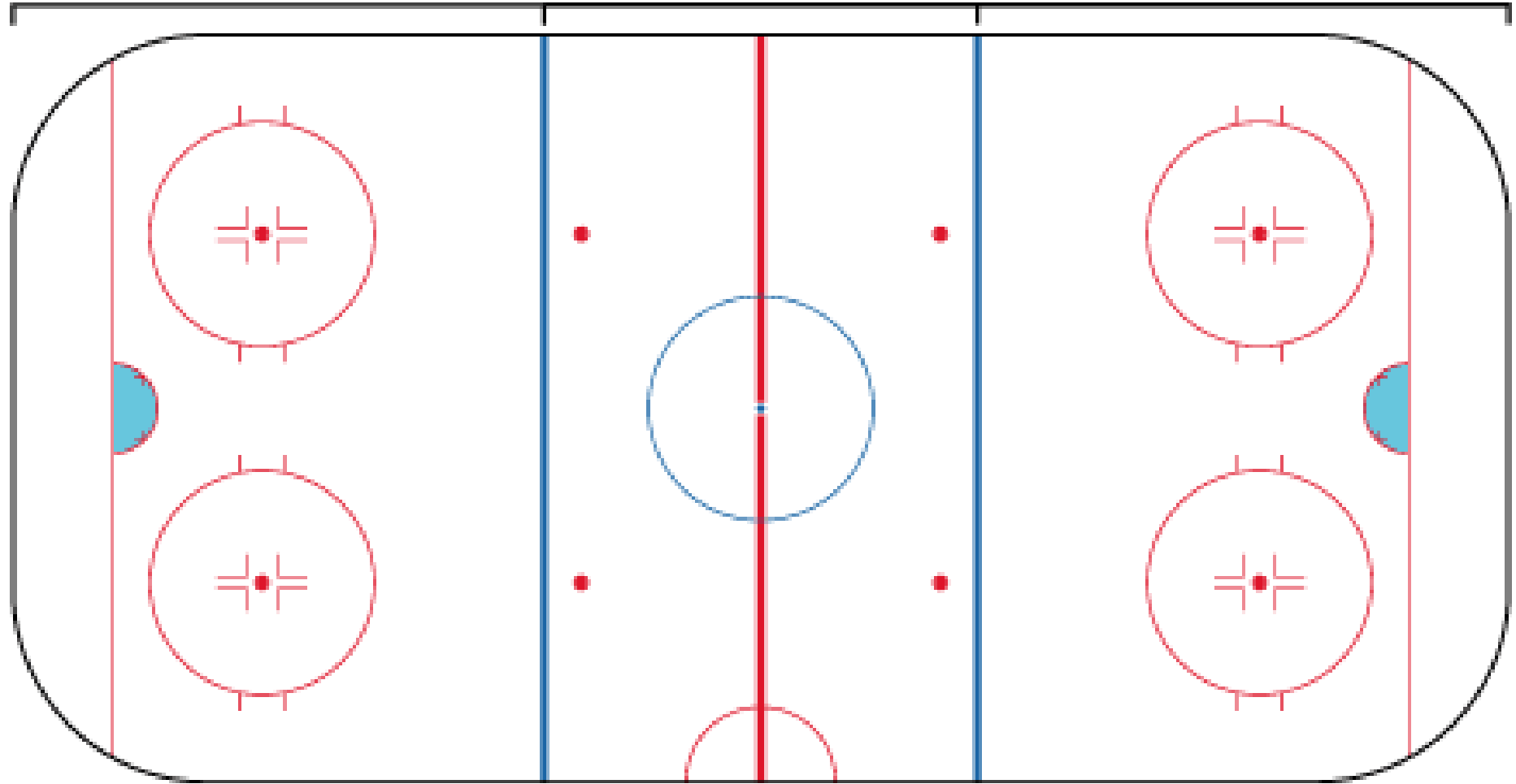
- Sportska aktivnost se najčešće ostvaruje u grupi što zahtijeva uređivanje ponašanja u tim grupama.
- To čini sportska pravila neizbježnim elementima u svim vrstama sportskih aktivnosti.
- Posebno u disciplinama koje su višestepeno organizovane

DEFENDING ZONE

NEUTRAL ZONE

ATTACKING ZONE

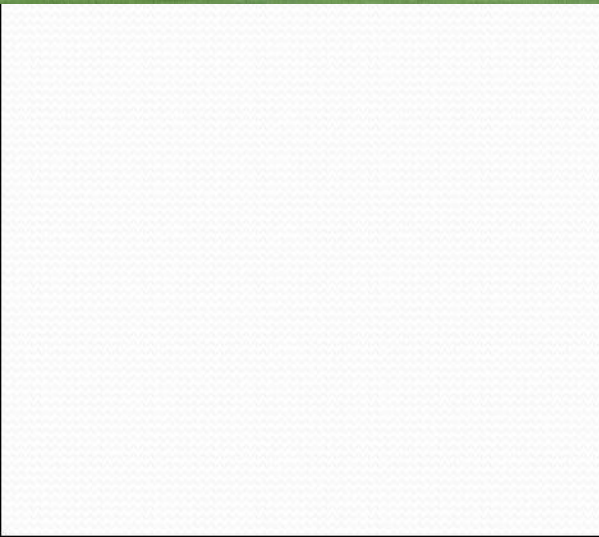
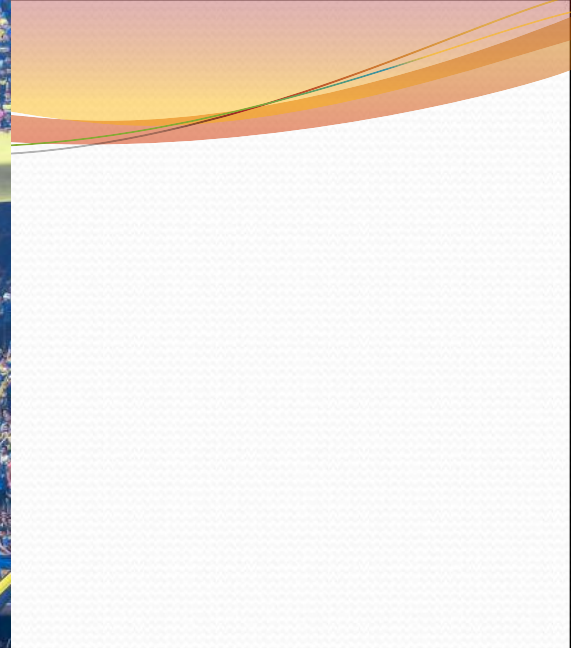

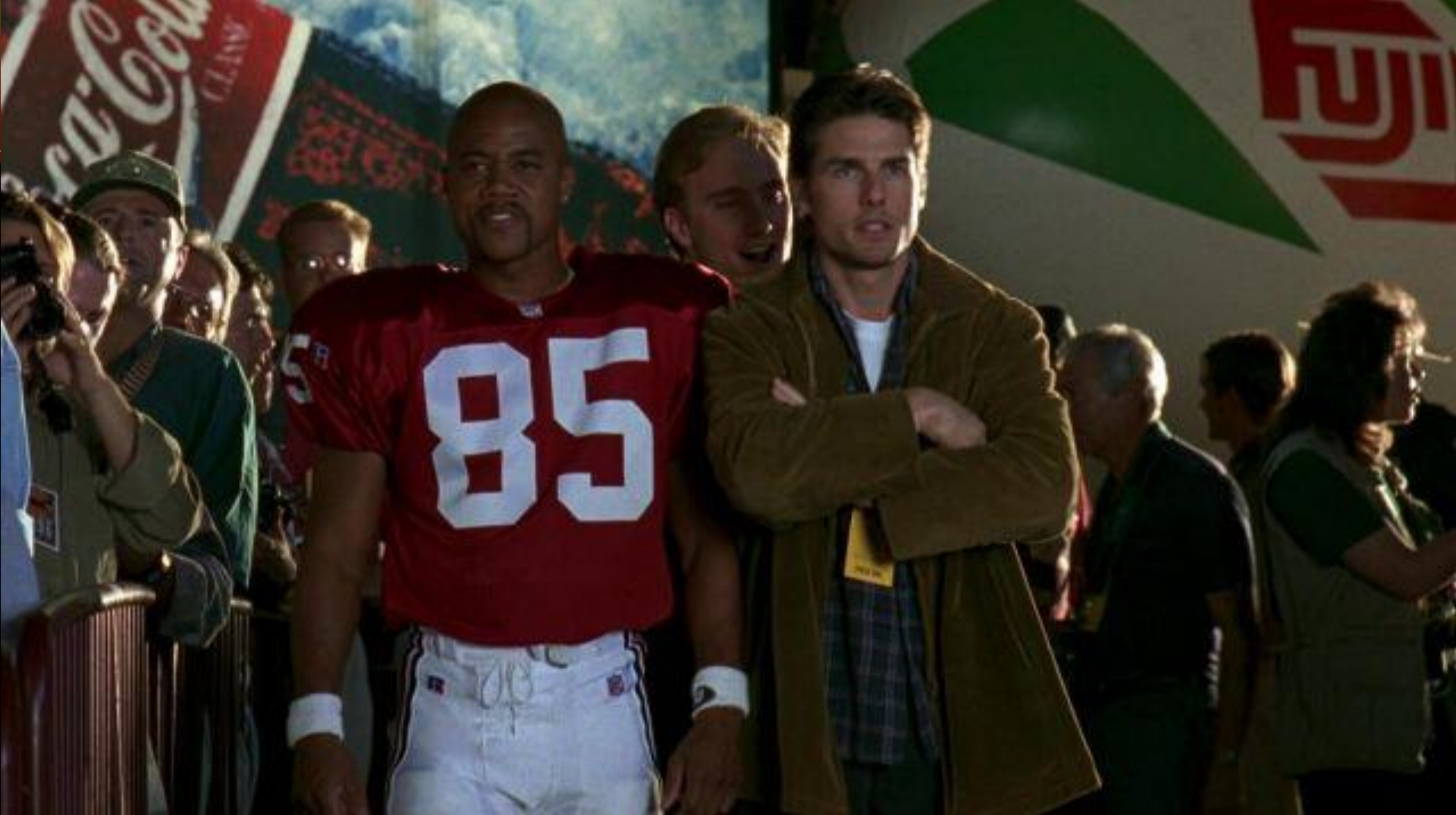
DIRECTION OF PLAY →

- „**sportsko ponašanje**” je sinonim za dobro organizovane odnose i ponašanje.
- **Sportska pravila su utvrđeni načini ponašanja**, kojima se **regulišu** personalne, grupne i kolektivne **aktivnosti**

- **Regulacija** može imati:
- Interni karakter (regulaciju **u strukturi sporta**)
- Eksterni karakter (**između elemenata sporta i ostalih elemenata** globalnog sistema)

- Sa stanovišta elemenata između kojih se uspostavlja odnos, sportska pravila mogu biti:
 - Interpersonalna
 - Intrapersonalna
 - Unutargrupna i međugrupna

Interpersonalna

- primjer - sportista **sebi utvrđuje** pravilo ponašanja
- Da to ponašanje bude onakvo **kako želi od drugoga da se prema njemu ponaša.**
- Da će **svakodnevno** trenirati **sat vremena**

Intrapersonalna

- regulišu odnos između dva subjekta u sportskim kontaktima
- pravila takmičenja između pojedinaca
- pravila ponašanja sportiste prema publici i slično

Unutargrupna i međugrupna

- Regulišu **sportske aktivnosti u sportskoj grupi**, timu ili između grupa
- Posebno su manifestna kao **utvrđeni načini podjele sportskih uloga** ili podjele rada u sportskoj aktivnosti

- **Posebna grupa su:**

- **pravila kojima se reguliše igra**, sportska grana ili sport u cjelini
- **Pravila kojima se reguliše odnos između subjekata sportske aktivnosti i predmeta odnosno oruđa**

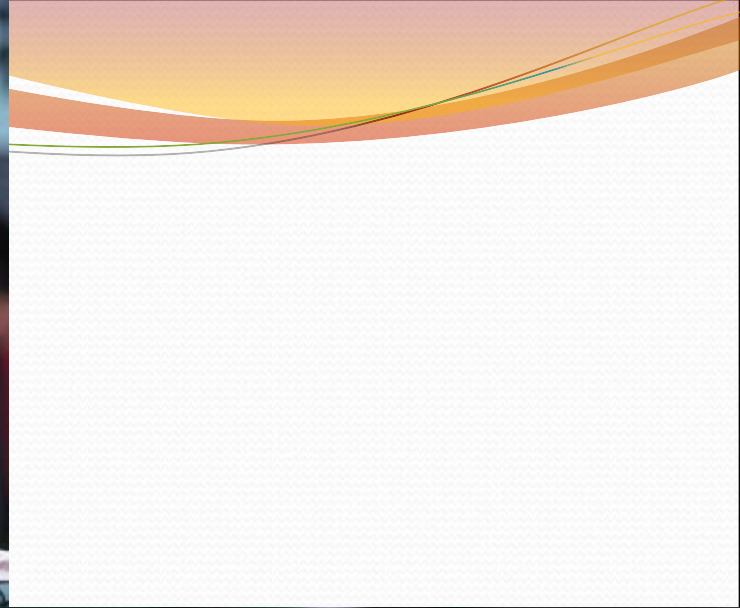

● Podjela **pravila prema karakteru sankcije**

koje sadrže :

- **Sportski običaji**
- **sportski moral**
- **Sportsko pravo**

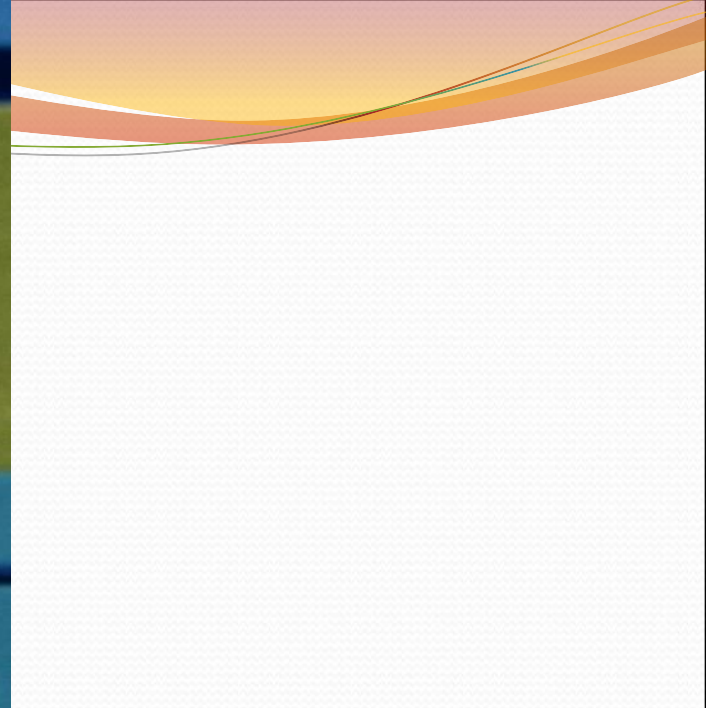
- Sportski običaji su **najbrojnija** sportska pravila.
- **nepisana pravila** ponašanja **iza kojih**, sem navike i kršenja **ne stoji nikakva sankcija**.
- Što je sportska aktivnost organizovanja to su običajna pravila reda

- **Sportski moral**
- karakteristika morala je da su i to **neformalna, nepisana pravila**
- Funkcija im je **izražena u stavu javnog mnjenja i griži savjesti**
- funkcija morala se **nazire naročito na relaciji između sportiste i publike.**
- Neki žrtvuju rezultat

- Sportsko pravo
- **regulativ** sportske djelatnosti
- u savremenim uslovima **sportska djelatnost zahtijeva formalizaciju pravila**
- zahtijeva **pisana pravila** sa jasnom dispozicijom, **sa arbitrom koji će pratiti izvršenje, te izvršiti sankciju, ukoliko dođe do kršenja pravila.**
- Da li sad arbitar ima morala?

- Brojne su **institucije koje se razvijaju** u svrhu sporta:
 - **Regulisati sportski kontakt**
 - **Takmičenje**
 - Nacionalni ili internacionalni sportski **sistem**
- Pored **Zakona o sportu**, postoji **niz drugih zakona i podzakonskih akata koji regulišu** pitanja direktno ili indirektno u vezi sa fizičkom kulturom.

- **Pravno normiranje** određene oblasti bitno **determiniše** datu **oblast** i **određuje** interes i **prioritete države**.
- potrebno je prije svega jasno odrediti interes i **prioritete države u sportu**.
- u skladu sa tim i pravnu **regulativu** da bi se ti interesi ostvarili.
- **Bez mehanizma da se zadato i ostvari sve ostaje na nivou želje**

- „norma” - termin kojim se označava **svaki socijalno sankcionisani način ponašanja**
- standard po kome se ocjenjuje ponašanje

- Za razumijevanje pravnih pretpostavki **važno je razlikovanje:**
- sportske regulative
- sportskog prava.

- Sportska **regulativa** - **norme kojima** upravljačke hijerarhije **propisuju ponašanje** sportista, trenera i menadžera
 - ugovori između različitih strana
 - kodeks ponašanja
 - pravila nagrađivanja i kažnjavanja...

- Sportsko **pravo** obuhvata **sve norme kojima država reguliše društvene odnose u sportu.**

- pravne imaju:
- dispoziciju tj. **pravilo ponašanja** (granica ponašanja, izbor drugog načina ponašanja);
- **sankciju** prema prekršiocu (nagrađivanje ili kažnjavanje)

- Sportski objekti takođe moraju zadovoljavati propisane norme
 - odgovarajućeg sportskog prostora
 - objekat sa: prostorijama, odnosno površinama za izvođenje sportskih aktivnosti
 - pratećim prostorijama
 - tehničkom opremom.
- norme koje moraju ispunjavati kako bi se mogao održavati sportski susreti.

O *Fer-plej* pojmu

- podrazumijeva **poštovanje** dogovorenih **pravila**
- **odricanje od nepravedno stečenih prednosti**
- jednake šanse za sve
- obzirno ponašanje
- poštovanje protivnika
- prihvatanje drugih i drugačijih.

Pierre de Couberten

Kodeks ponašanja sadrži slijedeća pravila:

- **razvijanje korektnih, drugarskih odnosa** među sportskim suparnicima,
- **poštovanje pravila i sudijskih odluka,**
- **razvijanje aktivizma da bi se oplemenila sportska borba** u takmičenju,
- **usklađivanje ličnih potreba i interesa sa potrebama i interesima ekipe kluba, reprezentacije,**
- **razvijanje antikolonijalnog, antirasističkog, antinacionalističkog stava** u širim sportskim takmičenjima.

- **Radi osiguranja jednakih** pedagoških i materijalnih **uslova u školama utvrđuju se pedagoški standardi i normativi**
- Oni su zajednička **osnova u osiguranju uslova za vaspitno-obrazovni rad i uspješno ostvarivanje ciljeva i zadataka**

HVALA NA PAŽNJI

Literatura

Prof. dr Duško Bjelica
Doc. dr Dragan Krivokapić

TEORIJA TJELESNOG VJEŽBANJA I SPORTA

https://www.researchgate.net/publication/333531898_Teorija_tjelesnog_vjezbanja_i_sporta

Literatura

https://www.researchgate.net/publication/333262339_Dusko_Bjelica_Dragan_Krivokapic_-_Teorijske_osnove_fizicke_kulture